

інтелектуального розвитку дошкільників з вадами слуху : операціонально-знаковий підхід: дис. на здобуття наук. ступеня доктора психол. наук : 19.00.08. «спеціальна психологія» / Л.І. Фомічова. – К., 1997. – 509с.

References

1. **Zayceva G.L.** Jestovaya rech v sisteme obucheniya i vospitaniya vzroslyh gluhih uchashchihsya : avtoref. dis. na soisk. uchen. step. doktora ped. nauk : spec. 13.00.03 «korrekcionnaya pedagogika» / G.L. Zayceva. – M., 1988. – 32 s. 2. **Kraevskuy R.G.** Mova jestiv gluhyh / R.G. Kraevskuy. – K. : Rad. shkola, 1964. – 220 s. 3. **Fomichova L.I.** Proektuvannya navchanna yak zasib intelektualnogo rozvytku doshkilnykiv z vadamy sluhu : operacjonalno-znakovij pidhid: dus. na zdobuttya nauk. stupenya doktora psyhol. nauk : 19.00.08. «specialna psyhologiya» / L.I. Fomicheva. – K., 1997. – 509s.

Горлачов О.С. Особливості міміко-жестового мовлення як знакової системи

В статті представлено класифікацію міміко-жестового мовлення та виявлені структурні складники, на основі яких можна здійснити повний опис всього різноманіття жестових позначень слова, що вивчаються студентами-сурдопедагогами під час навчання у ВНЗ з метою оволодіння даною невербальною формою мовлення як однією із компетенцій сурдопедагога. Доведено, що міміко-жестове мовлення, на відміну від словесного, яке має звукове (артикуляційне) підґрунтя, реалізується через інший, а саме візуальний (просторово-руховий) шлях. Відповідно запропоновано класифікацію міміко-жестового мовлення, яка і складається з трьох основних структурних елементів, що мають наступне змістове наповнення: місце творення, рухові органи творення і спосіб творення, та двох додаткових структурних елементів, а саме: артикуляції і відповідної міміки обличчя. Показано та проаналізовано, за допомогою наведених прикладів в схематичних рисунках, перелік основних компонентів жести та значний обсяг жестових позначень слова міміко-жестового мовлення.

Ключові слова: знак, міміко-жестове мовлення, класифікація, структура.

Горлачѳв А.С. Особенности мимико-жестовой речи как знаковой системы

В статье представлена классификация мимико-жестовой речи и обнаруженные структурные составляющие, на основе которых можно осуществить полное описание всего многообразия жестовых обозначений слова, изучаемых студентами-сурдопедагогами во время учебы в вузе с целью овладения данной невербальной формой речи, как одной из компетенций сурдопедагога. Доказано, что мимико-жестовая речь, в отличие от словесной, которая имеет звуковую (артикуляционную) основу, реализуется через другой, а именно визуальный (пространственно-двигательный) путь. Соответственно предложена классификация мимико-жестовой речи, которая и состоит из трех основных структурных элементов, имеющие следующее смысловое наполнение: место создания, двигательные органы создания и способ создания, и двух дополнительных структурных элементов, а именно: артикуляции и соответствующей мимики лица. Показано и проанализировано с помощью приведенных примеров в схематических рисунках перечень основных компонентов жеста и значительный объем жестовых обозначений слова мимико-жестовой речи.

Ключевые слова: знак, мимико-жестовая речь, классификация, структура.

Gorlachov O.S. Characteristics of facial expressions-sign speech as a distinctive system

In the article presents a classification facial expressions-sign speech revealed structural components on which you can make a full description of the variety of sign designations words, which are studied student-surdopedahohamy while studying in higher educational establishments to master this non-verbal forms of speech as one of the competencies surdopedahoha. It is proved that facial expressions sign speech, as opposed to the verbal language, which has sound (articulatory) basis is realized through another, namely visual (spatial-motional) way. In accordance with the proposed classification of facial expressions-sign speech, which consists of three main structural elements wich have pithy filling following: place of creation, creation movement of bodies and way of creation, and two additional structural elements, namely articulation and appropriate facial expression. Shown and analyzed with the help of the examples of the schematic drawings for the main components of a gesture and considerable amount of sign designations word facial expressions sign-speech.

Keywords: sign, facial expressions-sign speech, classification, structure.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2014 р.

Статтю прийнято до друку 10.03.2014 р.

Рецензент: д.психол.н., проф. Фомічова Л.І.

УДК: 376.1-056.2

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дегтяренко Т.М.

доктор педагогічних наук, доцент

Постановка проблеми. З позицій кібернетики корекційно-реабілітаційна допомога особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю є складною динамічною системою. Для її оптимізації, на основі положень тектології, слід систематизувати її організаційний досвід у різних галузях соціальної сфери та узагальнити і визначити способи організації корекційно-реабілітаційної роботи як людської діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. На сучасному етапі перебудова системи допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю в Україні поставила перед практиками та науковцями ряд

проблем.

Актуальними питаннями в медичній сфері є профілактика захворювань, якомога рання допомога людині в разі погіршення здоров'я, підвищення ефективності відновлювального процесу під час лікування та ін.

У сфері освіти, науковців та практиків, які мають тривалий науковий та практичний досвід роботи з дітьми з психофізичними порушеннями й знають особливості їх розвитку, хвилюють насамперед питання забезпечення прав дитини на якісне задоволення їх освітніх потреб, під час яких передбачено надання корекційно-реабілітаційних послуг. «Звичайне перебування в класі загальноосвітньої школи для такої дитини не буде корисним, адже методика навчання кожної категорії дітей дуже специфічна. Для того, щоб ці діти повноцінно розвивалися, з ними має займатися фахівець з корекційної педагогіки, який володіє спеціальними методиками навчання» [4].

Науковці та практики сфери соціального захисту, які впроваджують нові технології практичної допомоги дітям-інвалідам, потребують відповідей на цілий ряд актуальних запитань, зокрема, що таке соціальне забезпечення; на кого воно розраховане; хто його здійснює; на яких засадах; як воно співвідноситься з соціальним захистом, допомогою; у чому полягає його стратегія, хто є його суб'єктами, які механізми у цьому процесі визначаються [1; 3; 9]. Процес допомоги розглядається ними у вузькому й широкому розумінні: у першому випадку допомога інвалідам зводиться лише до пенсійного забезпечення та декількох видів соціального захисту; у другому – перевага надається комплексному розв'язанню соціальних проблем [5].

Отже, медико-соціальне підґрунтя означених підходів при визначенні організаційних засад корекційно-реабілітаційної допомоги особам з порушеннями психофізичного розвитку в нашій країні нині потребує вивіренних методологічних засад, оскільки характеризується неузгодженістю окремих позицій і напрямів.

Мета статті: теоретично обґрунтувати методологію корекційно-реабілітаційної діяльності на сучасному етапі розвитку системи корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу. Суб'єктами корекційно-реабілітаційної діяльності можуть бути і заклади, що надають допомогу особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю – як державні та комунальні, так і приватні, а також недержавні організації. Крім мережі закладів, суб'єктами системи корекційно-реабілітаційної допомоги є і органи управління різних галузей соціальної сфери; а також науково-методичні та ресурсні центри, служби забезпечення та ін.

Розгляд методології корекційно-реабілітаційної діяльності потребує визначення її напрямів, об'єктів, видів та складових. Узагальнено напрями, об'єкти та види корекційно-реабілітаційної діяльності представлено у таблиці 1 [2].

Таким чином, на сучасному етапі розвитку суспільства система корекційно-реабілітаційної допомоги має власну структуру, зміст та склад. Першочерговим завданням стає впорядкування цієї системи та забезпечення взаємодії автономних частин цілого при виконанні різних програм допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю, об'єднання певних груп людей, здійснюючих свою професійну діяльність. Отже, мова має йти про систему корекційно-реабілітаційної діяльності, зокрема її методологію.

Поглиблене вивчення наукових джерел, у яких розглянуто сучасні підходи до розуміння методології, дозволило визначити основоположні підходи нашого дослідження.

Методологія – це вчення про організацію діяльності. Методологія розглядає організацію будь-якої людської діяльності: практичної, наукової, художньої, навчальної, ігрової та інших видів [6, 23].

Оскільки методологія – це вчення про організацію діяльності, то науковці в першу чергу розглядають трактування поняття «організація». Організація – це: 1) внутрішня впорядкованість, узгодженість взаємодії більш-менш диференційованих і автономних частин цілого, обумовлена його будовою; 2) сукупність процесів або дій, що забезпечують утворення та вдосконалення взаємозв'язків між частинами цілого; 3) об'єднання людей, що спільно реалізують деяку програму або мету та діють на основі певних процедур і правил [7, 20].

О.М. Новиков, Д.О. Новиков запропонували таку схему структури методології будь-якої людської діяльності: 1) характеристики діяльності: особливості, принципи, умови, норми діяльності; 2) логічна структура діяльності: суб'єкт, об'єкт, предмет, форми, засоби, методи, результат діяльності; 3) часова структура діяльності: фази, стадії, етапи діяльності. Таке розуміння структури методології дозволило авторам [8, 86–89] з єдиних позицій і в єдиній логіці узагальнити наявні в літературі різні підходи до трактування поняття «методологія» і до його використання в найрізноманітніших видах діяльності.

Таблиця 1

Напрями, об'єкти та види корекційно-реабілітаційної діяльності

Медична реабілітація	Фізична реабілітація	Психолого-педагогічна допомога (як різновид реабілітації)	Освітні послуги (як різновид реабілітації)	Професійна реабілітація	Трудова реабілітація
Надавачі послуг					
- спеціалізовані відділення клінік, інститутів; - інші лікувально-профілактичні установи; - санаторно-курортні заклади	соціально-лікувально-профілактичні заклади; - центри психологічної реабілітації для дітей та молоді з функціональними обмеженнями; - інші реабілітаційні установи	- центри соціально-психологічної реабілітації для дітей та молоді з функціональними обмеженнями; - інші реабілітаційні установи; - навчальні заклади всіх типів	- центри практичної психології та соціальної роботи; - навчальні заклади всіх типів (крім закладів, що надають професійну освіту відповідно до пункту «Професійна реабілітація»)	- загальноосвітні школи (школи-інтернати); - загальноосвітні санаторні школи (школи-інтернати); - реабілітаційні установи; - навчальні заклади, де створюються відповідні умови згідно з державними соціальними нормативами	- служба зайнятості; - підприємства, установи, організації незалежно від відомчого підпорядкування
Види послуг					
- відновлювальна терапія; - реконструктивна хірургія; - профілактичні заходи; - санаторно-курортне лікування	-консультування; - ерготерапія; - кінезотерапія; - лікувальний масаж; - лікувальна фізкультура	- психолого-медико-педагогічне консультування; - психолого-педагогічна діагностика; - психолого-педагогічний патронаж; - психологічна і педагогічна корекція	- колективна форма навчання, у тому числі інтегроване та інклюзивне навчання; - індивідуальна форма навчання; - дистанційна форма навчання	- професійна орієнтація; - професійний відбір; - професійна освіта	- пристосування та створення робочих місць з урахуванням безпеки та особливих потреб інваліда

У нашому дослідженні стосовно корекційно-реабілітаційної допомоги ми використовуємо поняття «організація» у багатьох значеннях: як процес, який реалізується в системі корекційно-реабілітаційної допомоги; як результат цього процесу; як процес практичної діяльності та управління цим процесом у корекційно-реабілітаційній системі.

Узагальнення викладеного та узгодження з основними положеннями концепції соціодинаміки корекційно-реабілітаційної діяльності, представлені в попередніх наших публікаціях, дало підстави стверджувати, що корекційно-реабілітаційну діяльність слід розглядати як методологію практичної діяльності.

Організація корекційно-реабілітаційної діяльності, яка базується на визначених методологічних засадах подано у табл. 2.

Таблиця 2

Організація корекційно-реабілітаційної діяльності

Характеристика діяльності	
Складові компоненти діяльності	Зміст організації комплексної практичної корекційно-реабілітаційної діяльності
Особливості діяльності	Наявність загальної мети, зумовленої потребами практики. Продуктивна діяльність фахівців, спрямована на досягнення мети. Добровільне об'єднання фахівців різних галузей у процесі реалізації мети.
Принципи діяльності	– принцип історичності; – принцип ієрархічності; – принципи цілісності, інтегративності, комплексності; – принцип необхідної різноманітності (адекватності); принципи соціодинаміки, додатковості, комунікативності (відкритості); принципи динамічності, неперервності, наступності
Умови діяльності	Соціальні, нормативно-правові, інформаційні, організаційні, фінансові, матеріально-технічні, науково-методичні, мотиваційні, кадрові
Норми: 1) загальні; 2) специфічні	1) загальнолюдські етичні, гігієнічні й інші норми; 2) норми медичної, педагогічної етики

Структура діяльності	
Структурні складові	Зміст
Суб'єкт	Державне управління, міське управління, галузеве управління, управління закладами. – На рівні певного регіону: начальники, спеціалісти управління; – на рівні закладу: директор, заступник директора; фахівці з відповідною підготовкою: лікар, учитель-дефектолог, практичний психолог, соціальний педагог, фізичний реабілітолог, соціальний працівник та ін.; – особа з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю
Об'єкт	допомога особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю (як явище, як система); умови забезпечення корекційно-реабілітаційного процесу
Предмет	Цілісний корекційно-реабілітаційний процес
Результат	Інтеграція в соціум (адаптація до навколишнього середовища) осіб з

	психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю
Форми організації діяльності: за кількістю учасників, за організацією процесу діяльності, специфічні форми	<ul style="list-style-type: none">) індивідуальні, групові та колективні;) сучасний проектно-технологічний тип організаційної культури;) у технологічній фазі кожний різновид послуг, хоча й спрямовані на один об'єкт (суб'єкт) допомоги, являє собою особливу форму
Методи діяльності: 1) теоретичні методи 2) емпіричні методи	<ul style="list-style-type: none">) розумові операції: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, конкретизація, узагальнення, формалізація, індукція, дедукція, ідеалізація, аналогія;) діалектика як загальний метод;) специфічні методи проектування систем, їх реалізації (оцінки, самооцінки) і рефлексії за фазами, стадіями і етапами;) вивчення літератури, документів, результатів діяльності; спостереження; опитування (усні й письмовий); експертні оцінки; тестування;) обстеження; моніторинг; вивчення й узагальнення педагогічного досвіду; дослідна робота;) у технологічній фазі: залежно від виду допомоги: пропедевтика вторинних порушень та відновлення втрачених функцій, корекція та реабілітація; лікувальні, психологічні, педагогічні, соціальні технології, технологія абілітації
Засоби діяльності	Матеріальні, інформаційні, логічні, математичні, мовленнєві

Форми організації процесу корекційно-реабілітаційної діяльності. Часова структура діяльності			
Форми організації			Вид діяльності: проектування та реалізація корекційно-реабілітаційної діяльності
Фази	Стадії	Етапи	
1. Проектування	1.1. Концептуальна	1.1.1. Виявлення протиріч	Протиріччя в практиці. Визначення головної проблемної ситуації
		1.1.2. Формулювання проблеми	Проблема як пріоритетне практичне завдання
		1.1.3. Визначення проблематики	Проблематика як визначення наслідків вирішення проблеми для середовища, надсистем, підсистем
		1.1.4. Визначення цілей	Визначення цілей спроектованої системи корекційно-реабілітаційної допомоги як антипода проблеми (без проблеми немає системи). Ціль багатоваріантна, у відомій мірі встановлюється інтуїтивно
		1.1.5. Вибір критеріїв	Критерії встановлюються самими учасниками проекту, можливо, з використанням експертних оцінок, але найчастіше на інтуїтивній основі. Критерії ефективності проекту найчастіше є «кількісними моделями якісних цілей»
	1.2. Моделювання	1.2.1. Побудова моделей	Прагматичні моделі як робочі уявлення майбутньої корекційно-реабілітаційної системи
		1.2.2. Оптимізація	Знаходження серед безлічі можливих

		моделі	альтернативних моделей найкращих для заданих умов. Скорочення альтернатив, перевірка відібраних моделей на стійкість
		1.2.3. Вибір моделі (прийняття рішення)	Вибір єдиної моделі для реалізації спроектованої системи
	1.3. Конструювання	1.3.1. Декомпозиція	Процес поділу загальної мети спроектованої системи на окремі підцілі-завдання, що охоплюють із необхідністю весь комплекс завдань, що виникають. В ієрархічних системах – подальше дроблення завдань на підзавдання й т.д.; побудова дерева цілей

		1.3.2. Вивчення умов (ресурсних можливостей)	Дослідження мотиваційних, кадрових, фінансових та інших умов реалізації проекту в цілому й за кожним завданням окремо
		3.3. Побудова програми	Створення програми реалізації спроектованої системи як конкретного плану дій у певних умовах і у встановлені терміни
	1.4. Техно-логічна підготовка	1.4.1. Техно-логічна підготовка	Підготовка робочих матеріалів необхідних для реалізації проекту: програмної документації, методичних розробок, програмного забезпечення, посадових інструкцій і т.п.
2. Техно-логічна	2.1. Реалізація моделі системи	2.1.1. Теоретичний	–
		2.1.2. Емпіричний	Процес допомоги – реалізація інноваційних підходів: 1) впровадження нової модельної парадигми допомоги; 2) впровадження інноваційного оперативного управління: контроль виконання планів, внесення коректив та ін.; 3) для забезпечення ефективності розробка та впровадження механізмів управління, що забезпечать взаємозв'язок під час ресурсного забезпечення та застосування: - медичних методик з відновлення втрачених функцій (корекція та реабілітація); - освітніх технологій з корекційно-розвиткової роботи як засобу реабілітації; - технологій абілітації; 4) для забезпечення якості реалізації нових підходів до підготовки фахівців
3. Рефлексивна фаза: підсумкова оцінка (само-оцінка) результату – рефлексія			1. Самооцінка результатів реалізації проекту; експертиза із залученням незалежних експертів. 2. Оцінка, самооцінка (формальна рефлексія), змістовна рефлексія. Застосування рефлексії як способу усвідомлення цілісності діяльності, її цілей, змісту, форм, способів, засобів; як послідовного руху у рефлексивному плані: «зупинка», «фіксація» «відсторонення», «об'єктивізація», «огортання»

Таким чином, за результатами наукового дослідження розроблено методологію корекційно-реабілітаційної діяльності з позицій розгляду її як самостійного виду практичної професійної діяльності в різних галузях соціальної сфери, які нею опікуються.

Відповіді на означені вище питання мають і методологічний, і практичний характер, а отже, потребують спеціально спрямованих наукових досліджень. Вочевидь, спеціально спрямовані наукові дослідження повинні означити як методологічні аспекти даної проблеми, так і методичні шляхи її вирішення. При цьому слід дотримуватися принципу історичності [7, 208], який базується на філогенетичному підході згідно з яким має використовуватися досвід практичної допомоги, накопичений в процесі її історичного становлення і розвитку, та теоретичний базис суміжних наук, таких як спеціальна педагогіка та спеціальна психологія, реабілітологія, різних галузей медицини тощо.

Література

1. Антропова Ю. Ю. Моделирование системы оказания специальной помощи детям с ограниченными возможностями здоровья в Уральском регионе (на примере Свердловской области) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Антропова Юлия Юрьевна. – Екатеринбург, 2003. – 261 с. **2. Додатки** до постанови Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2006 р. № 1686 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1686-2006-%EF>. **3. Іванова І. Б.** Соціальна робота з людьми з особливими потребами : навч. посіб. / І. Б. Іванова. – К. : Задруга, 2011. – 416 с. **4. Ілляшенко Т.** Особлива наука для особливих школярів: загальноосвітня школа не виклікує дитину-інваліда / Т. Ілляшенко, А. Обухівська // Україна молода. – 2006. – № 135, 27 лип. – С. 13. **5. Мигович І.** Соціальна робота – навчальна дисципліна та сфера діяльності / І. Мигович // Віче : Теоретичний і громадсько-політичний журнал. – 2008. – № 19. – С. 41–43. **6. Новиков А. М.** Методологія / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – М. : Синтег, 2007. – 668 с. **7. Новиков А. М.** Методологія образования / А. М. Новиков. – 2-е изд. – М. : Эгвес, 2006. – 488 с. **8. Новиков А. М.** Образовательный проект (методология образовательной деятельности) / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – М. : Эгвес, 2004. – 120 с. **9. Тесленко В. В.** Теорія і практика соціально-педагогічної підтримки дітей з обмеженими можливостями в промисловому регіоні: монографія / В. В. Тесленко. – 2-ге вид., доп. та перероб. – Луганськ : Альма-матер, 2007. – 368 с.

References

1. Antropova Yu. Yu. Modelyrovanye systemy okazanyya spetsyal'noy pomoshchy detyam s ohranychennymy vozmozhnostyamy zdorov'ya v Ural'skom rehyone (na prymere Sverdlovskoy oblasti) : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.03 / Antropova Yulya Yur'evna. – Ekaterynburh, 2003. – 261 s. **2. Dodatky** do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 hrudnya 2006 r. # 1686 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1686-2006-%EF>. **3. Ivanova I. B.** Sotsial'na robota z lyud'my z osoblyvymy potrebamy : navch. posib. / I. B. Ivanova. – K. : Zadruha, 2011. – 416 s. **4. Ilyashenko T.** Osoblyva nauka dlya osoblyvykh shkolyariv: zahal'noosvitnya shkola ne vylikuye dytynu-invalida / T. Ilyashenko, A. Obukhiv's'ka // Ukrayina moloda. – 2006. – № 135, 27 lyp. – S. 13. **5. Myhovych I.** Sotsial'na robota – navchal'na dystsyplina ta sfera diyal'nosti / I. Myhovych // Viche : Teoretychnyy i hromads'ko-politychnyy zhurnal. – 2008. – № 19. – S. 41–43. **6. Novykov A. M.** Metodolohyya / A. M. Novykov, D. A. Novykov. – M. : Synteh, 2007. – 668 s. **7. Novykov A. M.** Metodolohyya obrazovanyya / A. M. Novykov. – 2-e yzd. – M. : Zhves, 2006. – 488 s. **8. Novykov A. M.** Obrazovatel'ny proekt (metodolohyya obrazovatel'noy deyatel'nosti) / A. M. Novykov, D. A. Novykov. – M. : Zhves, 2004. – 120 s. **9. Teslenko V. V.** Teoriya i praktyka sotsial'no-pedahohichnoyi pidtrymky ditey z obmezhenyimi mozhlyvostyamy v promyslovomu rehioni: monohrafiya / V.V. Teslenko. – 2-he vyd., dop. ta pererob. – Luhans'k : Al'ma-mater, 2007. – 368 s.

Дегтяренко Т. М. Теоретичне обґрунтування методології корекційно-реабілітаційної діяльності

Автором статті, на основі положень тектології, обґрунтовано необхідність вивчення організаційного досвіду корекційно-реабілітаційної діяльності у різних галузях соціальної сфери; узагальнення та визначення способів організації корекційно-реабілітаційної роботи як людської діяльності. У статті висвітлено результати наукового дослідження з розробки методології корекційно-реабілітаційної діяльності з позицій розгляду її як самостійного виду практичної професійної діяльності в різних галузях соціальної сфери, які нею опікуються. Здійснено аналіз сучасної нормативно-правової бази та узагальнено напрями, об'єкти та види корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю. Зазначено, що першочерговим завданням стає забезпечення взаємодії певних груп людей, які здійснюють свою професійну діяльність під час виконання різних програм допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю. Проаналізовано та узагальнено наявні в літературі різні підходи до трактування поняття «методологія» і до його використання в найрізноманітніших видах діяльності. В основу розробки методології корекційно-реабілітаційної діяльності покладена методологія будь-якої людської діяльності, що запропонована О.М. Новиковим, Д.О. Новиковим. Це дозволило визначити методологію корекційно-реабілітаційної діяльності яка відповідає сучасній парадигмі надання допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю. Надано: 1) характеристику діяльності: особливості, принципи, умови, норми діяльності; 2) логічну структуру діяльності: суб'єкт, об'єкт, предмет, форми, засоби, методи, результат діяльності; 3) часову структуру діяльності: фази, стадії, етапи діяльності. Автором зроблено акцент на важливості подальших наукових досліджень з цього напрямку.

Ключові слова: методологія, організація, корекційно-реабілітаційна діяльність, особи з психофізичними порушеннями, реформування системи спеціальної освіти.

Дегтяренко Т. Н. Теоретическое обоснование методологии коррекционно-реабилитационной деятельности

Автором статьи, на основе положений тектологии, обоснована необходимость изучения организационного опыта коррекционно-реабилитационной деятельности в разных отраслях социальной сферы; обобщения и определения способов организации коррекционно-реабилитационной работы как человеческой деятельности. В статье приведены результаты

наукового дослідження, направлено на розробку методології корекційно-реабілітаційної діяльності з позицій розгляду її як самостійного виду практичної професійної діяльності в різних сферах соціальної сфери. Здійснено аналіз сучасної нормативно-правової бази і обобщено напрями, об'єкти і види корекційно-реабілітаційної допомоги людям з психофізичними порушеннями і/або інвалідністю. Вказано, що першочерговою задачею стає забезпечення взаємодії певних груп людей, які виконують свою професійну діяльність в час виконання різних програм допомоги людям з психофізичними порушеннями і/або інвалідністю. Проаналізовано і обобщено наявні в літературі різні підходи до трактування поняття «методологія» і до її застосування в різних видах діяльності. В основу розробки методології корекційно-реабілітаційної діяльності покладено методологію будь-якої людської діяльності, запропонована О.Г. Новиковим, Д.О. Новиковим. Це дозволило визначити методологію корекційно-реабілітаційної діяльності, яка відповідає сучасній парадигмі надання допомоги людям з психофізичними порушеннями і/або інвалідністю. Представлено: 1) характеристики діяльності: особливості, принципи, умови, норми діяльності; 2) логічну структуру діяльності: суб'єкт, об'єкт, предмет, форми, засоби, методи, результати діяльності; 3) часову структуру діяльності: фази, стадії, етапи діяльності. Автором робиться акцент на важливості подальших наукових досліджень в цьому напрямку.

Ключеві слова: методологія, організація, корекційно-реабілітаційна діяльність, люди з психофізичними порушеннями, реформування системи спеціального освіти.

Dehtyarenko T. Theoretical justification of the methodology of correctional-rehabilitation activities

Author, based on the methodology, had justified the necessity of studying organizational experience of correctional-rehabilitation activities in the various social fields and determination methods of correction and rehabilitation work as a human activity. The article presents the results of research, which was aimed to develop the methodology of correctional-rehabilitation activities with consideration of its position as an independent type of professional work in various fields of social services. Author had analyzed modern regulatory framework and generalized fields, objects and types of correctional and rehabilitative care for people with disabilities and/or disabilities. It was noted that the primary task is to ensure the interaction of certain groups of people, who carry out their professional activities by various programs to help people with disabilities. Author had analyzed and summarized the available literature different approaches to the interpretation of the term "methodology" to its use in a variety of activities. The development of methodology of correctional-rehabilitation activities is based on methodology of any human activity proposed in works of A.M. Novikov, D.A. Novikov. This allowed to define the methodology of correctional-rehabilitation activity that meets the modern paradigm of assistance for persons with mental and physical impairments. Proposed: 1) description of activities: features, principles, terms, norms of activities, 2) logic structure of activity: subject, object, forms, means, methods, results of activities, and 3) time structure of activity: phases, stages, steps of activities. Author's emphasis is placed on the importance of further research in this direction.

Key words: methodology, organization, correctional-rehabilitation activity, persons with mental and physical impairments, the reform of the system of special education.

Стаття надійшла до редакції 10.03. 2014 р.

Статтю прийнято до друку 31.03. 2014 р.

УДК 376-056.264

ЕТАПИ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ ПРИ СТЕРТІЙ ДИЗАРТРІЇ

Дідкова Л.М.

Стерта дизартрія – мовленнєва патологія, що проявляється в розладах фонетичного і просодичного компонентів мовленнєвої і функціональної системи і виникає внаслідок невираженого мікроорганічного ураження головного мозку (Л.В.Лопатіна).

Л.В.Лопатіна, О.Ф.Архіпова, Н.В.Серебрякова та інші відзначають, що для дітей зі стертою дизартрією характерні:

- фонетичні порушення;
- фонематичні порушення;
- порушення просодики;
- порушення лексико-граматичного компоненту мови;
- розлади загальної моторики;
- розлади дрібної моторики пальців рук;
- розлади артикуляційної моторики;
- порушення складової структури слова.

Питаннями корекції дизартрій займалися багато спеціалістів: І.Б.Кареліна, І.І.Панченко, Л.В.Мелехова, О.М.Мастюкова, О.Ф.Архіпова, О.В.Правдіна, О.А.Токарева, Л.В.Лопатіна, Н.В.Серебрякова, К.А. Семенова, Г.В.Чіркiна та ін.